

ŠTO JE HRVATSKA GLAZBENA HISTORIOGRAFIJA U 19. STOLJEĆU ZNALA O RENESANSNOJ GLAZBI U DUBROVNIKU I DALMACIJI?¹

SANJA MAJER-BOBETKO

UDK/UDC: 78(091)(497.5)"18":78.034

*Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU
Opatička 18
10000 ZAGREB*

Izvorni znanstveni rad/Research Paper
Primljeno/Received: 15. 1. 2013.
Prihvaćeno/Accepted: 28. 3. 2013.

Nacrtak

Analizom relevantnih izvora Šime Ljubića, Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivana Zocha i Josipa Mencina, te Kuhačevih objavljenih i rukopisnih radova iz područja povijesti hrvatske glazbe, pokazalo se da je njihovo poznavanje renesansne glazbe u Dubrovniku i Dalmaciji bilo siromašno, neprecizno i gdjekad potpuno netočno. Premda danas ti radovi nemaju značajniju uporabnu vrijednost, oni su svojedobno dali inicijalne informacije o nekim glazbenicima i glazbenim znalcima dotad slabo poznatim široj kulturnoj

javnosti, a potom i poticaj daljnjim istraživanjima. Ti izvori čine dio korpusa koji ponajbolje svjedoči o dosezima i postignućima hrvatske glazbene historiografije u njezinim začetima, pa tako i o njezinim spoznajama dalmatinske glazbene renesanse.

Ključne riječi: glazbena historiografija, renesansa, 19. stoljeće, Dubrovnik, Dalmacija
Key words: music historiography, Renaissance, 19th century, Dubrovnik, Dalmatia

Premda se glazbena historiografija i povijest glazbe kao znanstvena disciplina počinju u Hrvatskoj razvijati u 19. stoljeću, valja istaknuti da je i ranije, počevši upravo od renesanse, bilo rasprava koje se krajnje fragmentarno i periferno dotiču historiografske sfere pa ih se, u tom najširem smislu, može držati hrvatskim glazbenohistoriografskim izvorima. Takva je primjerice i *Della Poetica*, rasprava najznamenitijeg renesansnog filozofa hrvatskog podrijetla Franje Petrisa. Tiskana u Ferrari 1586. godine ona, kako ističe Stanislav Tuksar, »u opsežnoj literaturi

¹ Ovaj je rad nastao na temelju izlaganja na Međunarodnoj konferenciji o Marinu Držiću održanoj u Dubrovniku i Sieni od 2. do 7. rujna 2008.

talijanskog 16. stoljeća zauzima posebno mjesto. I za povjesničara glazbe, odnosno teorije i filozofije glazbe, to djelo ima naročitu važnost«, jer se, između ostaloga, u njemu »nalaze materijali relevantni za povijest i teoriju glazbe antike i 16. stoljeća.«²

Čini mi se, međutim, da je među priložima hrvatskih renesansnih teoretičara glazbe za istraživanje hrvatske povijesti glazbe i povijesti hrvatske glazbene historiografije najrelevantniji onaj Nikole Vitova Gučetića. Riječ je o djelu *Dello stato delle Republiche* objavljenom u Veneciji 1591. godine. Ovdje Gučetić, naime, uz navođenje imena dubrovačkih pjesnika, prvi put, koliko je dosad poznato, izravno progovara o povezanosti glazbe i njihove poezije. Nažalost, ni iz njegova izlaganja nije jasno jesu li oni svoje stihove uglazbljivali sami, ili su to radili neki drugi, zasad nepoznati glazbenici. Također je, opisujući svoj osobni glazbenički angažman u Držićevim scenskim djelima, zapravo, uz postojeće upute u tekstovima za mjesta izvođenja glazbenih brojeva, Gučetić dao prvi neposredan dokaz o postojanju glazbe u njima. Pitanje autorstva, međutim, kao i u slučaju glazbe vezane uz poeziju, ostaje otvoreno.³

U 17. stoljeću pozornost zaslužuju Juraj Križanić i Kristofor Ivanović. U djelu *De musica* glasovitog glazbenog teoretika Jurja Križanića⁴ valja tražiti, barem koliko je zasad poznato, elemente prvog kratkog glazbeno povijesnog pregleda nastalog iz pera hrvatskoga autora, napose kad je riječ o crkvenoj glazbi. Kristofor Ivanović iz Budve prvi je povjesničar melodrame, odnosno autor prve kronologije venecijanske opere. Kronologija sadrži opis razvoja opere u venecijanskim javnim kazalištima i progovara o organizaciji, produkciji, stilu i modi, te sadrži popis izvedaba u razdoblju od 1637. do 1687. godine.⁵ Ipak, kako ističe Tuksar, »elemente prve kratke povijesti glazbe što ju je napisao neki Hrvat,«⁶ valja tražiti u djelu

² Stanislav TUKSAR: *Hrvatski renesansni teoretičari glazbe*, JAZU, Zagreb 1978, 71.

³ O Gučetićevu angažmanu u izvedbama Držićevih djela usp. Stanislav TUKSAR: *Hrvatski renesansni teoretičari glazbe*, 97-113; Monika JURIĆ: *Paideia* i neoplatonističke ideje o glazbenom odgoju i kulturi u renesansnom Dubrovniku u djelima Nikole Vitova Gučetića (1549.-1610.), *Arti musices*, 43 (2012) 2, 178-179.

⁴ O raspravi *De musica* (1663-1666) usp. Ivan GOLUB: *Juraj Križanić glazbeni teoretik 17. stoljeća*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1981, 38-50; također usp. Ivan GOLUB, Juraj Križanić i crkveno pjevanje. Logos i melos — vjera i pjevanje, u: Marijan Steiner (ur.): *Religijske teme u glazbi. Zbornik radova međunarodnog simpozija održanog u Zagrebu 15. prosinca 2001.*, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb 2003, 71-85.

⁵ Norbert Dubowy je priredio i objavio faksimilno izdanje drugog izdanja (Venecija, 1688) te kronologije. Usp. Cristoforo IVANOVICH: *Memorie teatrali di Venezia: Contengono diversi trattenimenti piacevoli della città, l'introduzione de' teatri, il titolo di tutti i drammi rappresentati, col nome degli autori di poesia, e di musica sino questo anno 1687*, Libreria Musicale Italiana, Lucca 1993; Također usp. Norbert DUBOWY: Jedan Dalmatinac u službi Serenissime. Kristofor Ivanović, prvi povjesničar melodrame, *Arti musices*, 23 (1992) 1, 35-44.

⁶ Stanislav TUKSAR: *Kratka povijest hrvatske glazbe*, Matica hrvatska, Zagreb 2000, 71. Usp. također Stanislav TUKSAR: *Writers on Music in the Croatian Lands in the Period 1750-1820: A Preliminary Review of Personalities, Topics and Social Milieus*, u: Vjera Katalinić (ur.): *Off-Mozart, Glazbena kultura i »mali majstori« srednje Europe 1750.-1820.* = *Musical Culture and the »Kleinmeister« of Central Europe 1750-1820*, Hrvatsko muzikološko društvo — Razred za glazbenu umjetnost i muzikologiju HAZU — Odsjek za povijest hrvatske glazbe, Zagreb 1995, 167.

Fundamentum cantus gregoriani, seu choralis Mihaela Šiloboda-Bolšića, koje je bilo objavljeno u Zagrebu 1760. U njemu na pitanje o porijeklu glazbe (pisano je, naime, u formi pitanja učenika i odgovora učitelja) učitelj odgovara: »Dicunt quidam habere ab ipsa natura, alii â strepitu fluviorum, alii â pulsû ollarum, alii denique â cantu avium. [...] Musicam originem habere ab octavo post Adam homine Jubal.«⁷

Naposljetku, u 19. se stoljeću počela sakupljati i djelomično objavljivati građa. Valja odmah napomenuti da profesionalnih povjesničara glazbe u Hrvatskoj, kao uostalom i drugdje u Europi,⁸ tada još nema. Hrvatska nema ni tradiciju glazbeno-povijesnog istraživanja ni historiografije. U tom kontekstu glazbena historiografija shvaćena je u širem smislu, pa se kao glazbeno-historiografski izvori uzimaju i djela koja, prema recentnim kriterijima, ne bi bila uzeta u razmatranje. Među njima su mnogi članci objavljivani u periodici, čak i u dnevnom tisku, te pojedine monografije temeljno drukčije provenijencije. Oni su nedvojbeno bili prvi, a gdjekad i jedini glazbeno-historiografski izvori. Sličnu ulogu imaju i onodobni enciklopedijski, odnosno leksikografski pokušaji. Napokon i glazbeni rječnici mogu poslužiti kao povijesni i/ili historiografski izvori. Na važnost terminologije već je u 19. stoljeću upozorio utemeljitelj hrvatske glazbene historiografije Franjo Kuhač. Uočivši oskudicu hrvatskih glazbeno-historiografskih izvora, Kuhač je istaknuo sljedeće: »No ako i ne imademo historičkih bilježaka u formi viesti ili pripovietke, nalazimo ih u samom hrv. jeziku na obilju. U njemu imade toliko glazbenih termina, da po ovima lako prosuditi možemo opseg stare glazbene prakse Hrvata, jer poznata je istina, da svaki narod imade samo za one stvari rieči i nazive, koje pozna.«⁹

Tako je i ovaj rad nastao na temelju uvida i analize sljedećih izvora (kronološkim redom):

Tiskani radovi:

Šime LJUBIĆ: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, Vienna-Zara 1856; pretisak: Arnaldo Forni, Bologna 1974.¹⁰

⁷ Michaelis SILLOBOD: *Fundamentum cantus Gregoriani, seu choralis*, Zagrabiae 1760. »Neki kažu da potječe od same prirode, drugi kažu da potječe od šuma rijeka, neki vele od udaranja lonaca, a neki od pjeva ptica. [...] glazba potječe od osmog čovjeka poslije Adama — Jubala.« Prijevod na hrvatski jezik Jelena Knešaurek Carić (Mihael Šilobod-Bolšić: *Osnova gregorijanskog ili koralnog pjevanja*, priredila i prevela Jelena Knešaurek Carić, Latina et Graeca, Zagreb 2009, 51).

⁸ O tome usp. Vincent DUCKLES: Patterns in the Historiography of 19th-Century Music, *Acta musicologica*, 42 (1970) 1-2, 76.

⁹ Franjo KUHAČ: *Historijski uvod*, u: *Ilirski glazbenici*, Priredio i bilješke te pogovor napisao Lovro Županović, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 1994, LVIII. O glazbenoj historiografiji u 19. stoljeću usp. Sanja MAJER-BOBETKO — Zdravko BLAŽEKović — Gorana DOLINER: *Hrvatska glazbena historiografija u 19. stoljeću*, Hrvatsko muzikološko društvo, Zagreb 2009.

¹⁰ O osobama s područja glazbene kulture usp. Sanja MAJER-BOBETKO: Glazbeno-historiografski prinosi Šime Ljubića, u: Tihomil Maštrović (ur.): *Zbornik o Šimi Ljubiću : Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa : Zadar, 3. listopada 2007., Stari Grad (o. Hvar), 4.-6. listopada 2007.*, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2009, 459-467.

- Ivan KUKULJEVIĆ SAKCINSKI: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Tiskom Narodne tiskare dra. Ljudevita Gaja, Zagreb 1858.¹¹
- Franjo Ks. KUHAČ: *Über die nationale Musik und ihre Bedeutung in der Weltmusik*, Osijek 1869; O nacionalnoj glazbi i njezinu značenju u svjetskoj glazbi, *Narodne novine*, 1869, 148, 149, 150.¹²
- Franjo Ks. KUHAČ: *Glasbeno nastojanje Gajevih ilira*, Naklad. Knjižare Mučnjak-Senftlebenove, Zagreb 1885.
- Ivan ZOCH — Josip MENCIN (ur.): *Hrvatska enciklopedija. Priručni rječnik sveobćeg znanja* (nedovršeno), I. sv., Osijek 1887; II. sv. (ur. Ivan Zoch), Osijek 1890.¹³

Rukopisi:

- Franjo Ks. KUHAČ: *Građa za Biografsko-muzikografski slovník*, Arhiv HAZU, Zagreb, sign. Kuhač XVII/2-XVII/3, koju je sakupljao od 1862. (a možda i ranije) do 1911.
- Franjo Ks. KUHAČ: *Historijski uvod Ilirskim glazbenicima*, koje je bez toga uvoda objavila Matica hrvatska u Zagrebu 1893. Pretisak s Historijskim uvodom priredio je i objavio 1994. Lovro Županović.¹⁴

S obzirom na činjenicu da u 19. stoljeću u Hrvatskoj nije objavljena ni jedna glazbenohistoriografska sinteza, navedeni izvori najrelevantniji su za ovu temu.

¹¹ O glazbi u *Slovníku I. Kukuljevića Saccinskog* napisala je nekoliko studija Dubravka Franković. Usp. Dubravka FRANKOVIĆ: O muzici u *Slovníku umjetnikah jugoslavenskih* Ivana Kukuljevića Saccinskog. Prilog upoznavanju hrvatske muzičke kulture u doba apsolutizma, u: Ivo Supičić (ur.): *Zbornik radova u povodu 75. godišnjice rođenja Pavla Markovca*, JAZU, Zagreb 1979, 111-122; IDEM: Neke metode leksikografskog rada Ivana Kukuljevića Saccinskog na muzičkom dijelu »Slovníka umjetnikah Jugoslavenskih«, *Arti musices*, 13 (1982) 1, 33-54; O muzici u *Slovníku umjetnikah Jugoslavenskih* Ivana Kukuljevića Saccinskog, Rad JAZU, knj. 409 (1988) muzikologija, knj. 5, 255-285; O hrvatskoj glazbi i glazbenicima u leksikografskom radu Ivana Kukuljevića Saccinskog, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, knj. 16/17 (2006), 153-161. Usp. i Sanja MAJER-BOBETKO: Značenje Ivana Kukuljevića Saccinskog u hrvatskoj kulturi i znanosti, u: Tihomil Maštrović (ur.): *Zbornik o Ivanu Kukuljeviću Saccinskom : Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa : Varaždin / Varaždinske Toplice, 15.-17. travnja 2010.*, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2011, 439-457.

¹² Iz mnoštva radova pisanih o Kuhaču, a s obzirom na ovdje citirane izvore, izdvajam sljedeće tekstove: Marija JANACEK-BULJAN: *Iz neobjavljenih spisa Franje Kuhača. Prilozi za povijest hrvatske glazbe*, magistarski rad, rukopis, Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 1982; Mirjana ŠKUNCA: Kuhačovo proučavanje hrvatske glazbene prošlosti, u: Jerko Bezić (ur.): *Franjo Š. Kuhač. Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u povodu 150. obljetnice rođenja Franje Ksavera Kuhača (1834-1911)*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1984, 405-440; Zdravko BLAŽEKOVIĆ: Franjo Ksaver Kuhač: utemeljitelj hrvatske glazbene historiografije, te Sanja MAJER-BOBETKO i Gorana DOLINER, u: Sanja MAJER-BOBETKO — Zdravko BLAŽEKOVIĆ — Gorana DOLINER: *Hrvatska glazbena historiografija u 19. stoljeću*, 34-101, passim.

¹³ O glazbi u *Hrvatskoj enciklopediji* pisao je Josip Andreis. Usp. Josip ANDREIS: Glazba u Hrvatskoj enciklopediji s kraja prošloga stoljeća, *Arti musices*, 13 (1982) 1, 11-16.

¹⁴ Usp. Franjo KUHAČ: *Ilirski glazbenici. Prilozi za povijest hrvatskoga preporoda*, Priredio i bilješke te pogovor napisao Lovro Županović, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 1994.

Njihovim iščitavanjem pokazalo se, nažalost, da su spoznaje o renesansnoj glazbi bile vrlo oskudne i svedene uglavnom na skromne biografske natuknice. Zainteresirani čitatelj mogao je krajem 19. stoljeća saznati za postojanje sljedećih osoba 15. i 16. stoljeća koje su se na razne načine bavile glazbom (u suvremenoj grafiji):

Babić (Babba), Benedikt
 Balcilučić, Franjo
 Bogotić, Mihajlo
 Brugnoli, Secundo
 Gaudencije (Radoičić), Nikola
 Hektorović, Petar
 Koriolanović, Milica
 Marulić (Marula, Merula), Tarquinio
 Ohmučević Gargurić, Jelena
 Pervaneo, Gabriele (Pervanić, Gavril)
 Šišgorić, Juraj
 Tamparizza, Gabriel
 Voda, Ivan
 Zadrarin Antun (»Anton von Zara«)
 Zuzorić, Cvijeta

Njima pribrajamo i dvojicu nepoznatih autora, koje Kuhač navodi u *Glasbenim nastojanjima Gajevih Ilira*, odnosno »povjestnoj crtici«, kako sam naziva taj »svetčani spis u spomen proslave petdesetgodišnjice hrvat. Književnoga preporoda«. Prvi je autor *Muke Isukrstove*, »drame s pjesmami«, čiji prijepis originala potječe iz 1555. godine. Tekst je, prema Kuhaču, »pisan glagolicom a napjevi starimi rimskimi neumami (rimskim kajdopisom)«. Drugi je autor *Sedam hrvatskih svjetskih popievaka s napjevi* iz 16. stoljeća.¹⁵

I to bi, uglavnom, bilo sve. Svi navedeni autori (ali ne i svi izvori) spominju Benedikta Babića i Nikolu Radoičića Gaudencija, kako je vidljivo iz Popisa relevantnih imena i izvora u Prilogu ovom radu. S druge su strane primjeri osoba i njihove glazbeničke djelatnosti, koje spominje samo Kuhač: Tomo, odnosno Franjo Balcilučić, Petar Hektorović, Tarquinio Marulić (Marula, Merula), Gabriele Pervaneo (Gavril Pervanić), Juraj Šišgorić, Ivan Voda, Antun Zadrarin, Cvjeta Zuzorić. Kako su, osim Hektorovića, sve navedene osobe spomenute samo u Kuhačevim rukopisima, lista poznatih i širem čitateljstvu dostupnih podataka smanjila se zapravo na Babića, Bogotića, Brugnolija, Gaudencija, Hektorovića, Koriolanović, Ohmučević Gargurić i Tamparizzu. Ovdje valja istaknuti i činjenicu

¹⁵ Usp. Franjo KUHAČ: *Glasbeno nastojanje Gajevih Ilira*, Naklad. Knjižare Mučnjak-Senflebenove, Zagreb 1885, 6, i 7-8.

da je o svima s ranije navedene liste pisao samo Franjo Kuhač u *Historijskom uvodu*, »prvoj povijesti hrvatske glazbe«, kako je taj tekst nazvala Marija Janaček-Buljan.¹⁶ Dakle, nije zaobišao ni jedan onodobni relevantan i poznat izvor, kad je riječ o glazbi u renesansnoj Dalmaciji, a osobnim istraživanjima popis dotad poznatih osoba je znatno proširio.

Ipak, o njima je onodobni čitatelj mogao saznati zaista malo, neprecizno, gdjekad i netočno. Navedene jedinice vrlo su kratke, navode temeljne podatke koji su autorima bili poznati, i pisane su, čini se, kao što se uostalom radi i danas, kombinirajući osobna istraživanja s kompilacijom izrazito malog broja dotad objavljenih podataka iz područja glazbenog stvaralaštva, izvoditeljstva, amaterizma, diletantizma, teorijskih radova itd.¹⁷

Kao primjere navest ćemo spoznaje o dvojici glazbenika koje spominju svi navedeni autori. Što je, dakle, hrvatski čitatelj u drugoj polovici 19. stoljeća mogao znati o Benediktu Babiću i Nikoli Gaudenciju? Prema navedenim izvorima mogao je znati sljedeće:

Benedikt Babić rođen je u Dubrovniku početkom 16. stoljeća (Ljubić, Kukuljević, Zoch — Mencin), odnosno oko 1530. godine (Kuhač), umro 1591. kod Alessandrije u Italiji. Bio je glazbeni znalac, koji je uveo gregorijansko pjevanje kod dominikanaca u Dubrovniku;

Dominikanac Nikola Gaudencije rođen u Dubrovniku 1564. (Kukuljević, Kuhač), odnosno oko 1600. (Zoch — Mencin), umro 1600. (Ljubić, Kukuljević), bio je »poznavaatelj glazbe« (Ljubić), »glazbotvorac«, »znam. Glasbar« (Zoch — Mencin), koji je skladao »mnogo i pisao više rasprava o fizikalnim predmetima, osobito pako o akustici« (Kuhač), odnosno »skladatelj muzikalnih komadah« (Kukuljević).

Ovi su podatci bili slabo zapaženi u onodobnoj javnosti, ali i u struci. O potonjemu ponajbolje svjedoči jedina opća povijest glazbe s inkorporiranim poglavljem o povijesti hrvatske glazbe, koju je napisao Vjenceslav Novak krajem 19. stoljeća, i koja je tada ostala u rukopisu.¹⁸ Unatoč tome ona je sve do razdoblja

¹⁶ Usp. Marija JANAČEK-BULJAN: *Iz neobjavljenih spisa Franje Kuhača. Prilozi za povijest hrvatske glazbe*, 22 i 152.

¹⁷ Tako primjerice Šime Ljubić u Predgovoru *Dizionarioju* navodi kao svoje izvore sljedeća djela: Francesco Maria APPENDINI: *Notizie storico-critiche sulle antichità, storia e letteratura di Ragusei*; Donato FABIANICH [Donat FABIJANIĆ]: *Alcuni cenni sulle scienze e lettere de' secoli passati in Dalmazia, Memorie storico-letterarie di alcuni conventi della Dalmazia*. Spominje također i autore (bez navođenja djela). To su: Giuseppe Ferrari-Cupilli iz Zadra, Antonio [Ante Petar] Fenzi iz Šibenika, Francesco [Frano] Carrara iz Splita, Pietro Nisiteo [Petar Nižetić] iz Starog Grada na Hvaru i Urbano Rifaelli iz Kotora. Na temelju podataka koje iznosi u *Dizionarioju* može se zaključiti da se služio i *Bibliothecom Ragusinom* Serafina Cerve (Crijevića). O izvorima kojima se služio Kukuljević usp. Dubravka FRANKOVIĆ: *Neke metode leksikografskog rada Ivana Kukuljevića Saksinskog na muzičkom dijelu »Slovnika umjetnikah jugoslavenskih«*, *Arti musices*, 13 (1982) 1, 33-54. Kuhač je provodio vlastita istraživanja, ali je rijetko navodio izvore, što otežava provjeru navedenih podataka. O ostalim izvorima kojima se služio u prikupljanju građe za *Slovník* usp. Marija JANAČEK-BULJAN: *Iz neobjavljenih spisa Franje Kuhača. Prilozi za povijest hrvatske glazbe*, 159.

¹⁸ Kritičko izdanje priredila i objavila 1994. Sanja Majer-Bobetko (*Croatica*, 40-41, str. 1-200).

između dvaju svjetskih ratova bila u uporabi u nastavi povijesti glazbe na današnjoj Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu.¹⁹ Uostalom, valja imati na umu da su prve značajne opće glazbenopovijesne sinteze hrvatskih autora objavljene tek 1942. godine. Riječ je o Andreisovoj *Povijesti glazbe* i prvom svesku Pettanova *Pregleda povijesti glazbe*.²⁰ Uvrstivši u svoju opću povijest glazbe i poglavlje o povijesti hrvatske glazbe, Novak nije uzeo u obzir ni jedan od podataka o renesansnoj glazbi predloženih u navedenim izvorima. Za njega je povijest hrvatske glazbe počela s hrvatskim narodnim preporodom. Zašto je tomu tako nije poznato. Ne čini mi se uvjerljivim da Vjenceslav Novak sa svojim statusom »prvog i najuglednijeg stručnjaka Hrvatske«²¹ nije znao ni za *Slovnike*, ni za Kuhačeve radove, poglavito za ove potonje, ili da je na njih, u žurbi pisanja zadnjih poglavlja, zaboravio. Ipak sam sklonija pretpostavci da je Novak — imajući na umu da piše udžbenik — držao te podatke nedovoljno provjerenim, dakle nedovoljno »pozitivnim« činjenicama da bi bile uvrštene u takav tip knjige. Ali su svakako morali biti barem spomenuti.

Sličnu koncepciju imao je 1911. godine i Stjepan Hadrović, autor prve tiskom objavljene povijesti glazbe na hrvatskom jeziku. I on je u svoju *Kratku povijest glazbe* uvrstio poglavlje Glazbeno stanje u hrvatskim zemljama. Ogrativši se izjavom da je »iz starije dobe sve do ilirskoga pokreta slabo istraženo djelovanje na glazbenom polju«, Hadrović, uz napomene da je u Dalmaciji od 12. stoljeća bilo bogato crkveno pjevanje, a potom i »duhovna prikazanja«,²² povijest hrvatske glazbe prezentira kroz sažetke Kuhačevih *Ilirskih glazbenika*.²³ Ipak je ponešto iz te prošlosti, kako je navedeno ranije, već bilo poznato, ali ne i Hadroviću. Međutim, desetljeće kasnije, u prvoj, 1922. godine tiskom objavljenoj povijesti hrvatske glazbe Božidara Širola,²⁴ svoje su mjesto, uz ostale, našli i neki renesansni glazbenici navedeni u izvorima iz 19. st. To su: Benedikt Babić (str. 62, 64, 65), Sekundo Brugnoli (str. 62, 63), Nikola Gaudencije (str. 62), Petar Hektorović (str. 70, 71, 133), Gabriel Tamparičić, odnosno, kako ga Širola naziva Gavro Temperičić-Tamparica (str. 62, 63, 64). Širola je konzultirao i ovdje navedene izvore. Štoviše, Ljubićev *Dizionario*, te Kukuljevićev i Kuhačev *Slovník* gdje kad izrijekom i spominje.²⁵

¹⁹ O tome usp. Dubravka FRANKOVIĆ: Još o povijesti »povijesti glazbe« Vjenceslava Novaka, *Kolo*, 12 (2002) 1, 19-34.

²⁰ Usp. Josip ANDREIS: *Povijest glazbe*, Matica hrvatska, Zagreb 1942; Hubert PETTAN: *Pregled povijesti glazbe*, Zagreb 1942.

²¹ Usp. Ladislav ŠABAN: Didaktički radovi Franje Ksavera Kuhača, u: Jerko Bezić (ur.): *Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u povodu 150. obljetnice rođenja Franje Ksavera Kuhača (1834-1911)*, JAZU, Zagreb 1984, bilješka 10, 397.

²² Stjepan HADROVIĆ: *Kratka povijest glazbe*, Vlastita naklada, Tisak Antuna Scholza, Zagreb 1911, 72.

²³ O Hadrovićevoj knjižici usp. Sanja MAJER-BOBETKO: Glazbena historiografija s početka 20. stoljeća na primjeru *Kratke povijesti glazbe* Stjepana Hadrovića, u: Ivan Čavlović (ur.): *I. međunarodni simpozij »Muzika u društvu«, Sarajevo, 29-30. 10. 1998.*, *Zbornik radova*, Muzikološko društvo, Sarajevo 1999, 95-106.

²⁴ Usp. Božidar ŠIROLA: *Pregled povijesti hrvatske muzike*, Edition Rirop, Zagreb 1922.

²⁵ Usp. *Ibid.*, 59 (Kukuljević Sakcinski), 63 (Ljubić), 78-79 (Kuhač).

Ovi su izvori poslužili mnogim istraživačima kao ishodište za nova istraživanja. Rezultati kasnijih istraživanja pokazali su dakako da je hrvatska glazbena prošlost renesansne Dalmacije znatno bogatija. Ostaje, međutim, pitanje, koja su imena, poglavito iz radova leksikonskog i enciklopedijskog tipa nastalih u 19. stoljeću, preživjela sud povijesti i našla svoje mjesto u suvremenim srodnim edicijama. Budući da je još uvijek najrelevantniji i najrecentniji glazbeni leksikon objavljen u Hrvatskoj *Leksikon jugoslavenske muzike* iz 1984. godine (Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, Zagreb), usporedba je izvršena s jedinicama obrađenim u njemu. Od osoba spomenutih u ovdje predstavljenim radnjama u navedenom su *Leksikonu* svoju natuknicu dobili sljedeći glazbenici: Babić (Baba), Benedikt, orguljaš (1540-1591); Brugnoli, Sekundo (Secondo), kompozitor (1528 — nakon 1600); Hektorović, Petar, pjesnik (1487-1572), i Temparičić (Tèmparicich, Tamparica, Tamparricius), Gavro, pjesnik i muzičar. Gaudencije (Radoičić) Nikola, koji je bio zastupljen u svim izvorima iz 19. stoljeća, nije uvršten u *Leksikon*, ali nije nepoznat (barem nominalno) u suvremen(ij)oj glazbenoj historiografiji. Tako ga spominju u svojim glazbenohistoriografskim sintezama Josip Andreis i Lovro Županović, a sa sumnjom i Miho Demović.²⁶ Razloge tome valja dakle tražiti u sumnji u vjerodostojnost dostupnih podataka, s jedne strane, i u (re)valorizaciji njihova značenja u hrvatskoj glazbenoj kulturi, s druge strane. O potonjemu ponajbolje svjedoči knjiga *Hrvatska glazba* Ennija Stipčevića, gdje je, očito ih držeći jedino relevantnima od ovdje spomenutih osoba vezanih uz glazbenu djelatnost u Dalmaciji 15. i 16. stoljeća, pisao, odnosno spominjao samo Petra Hektorovića i Gabrijela Pervanea (Prvana, Prvanića),²⁷ dakle autore, koji su u 19. st. bili zapisani samo u Kuhačevim radnjama.

Naposljetku, može se zaključiti da su *Dizionario* Šime Ljubića, *Slovník* Ivana Kukuljevića, te objavljeni i rukopisni Kuhačevi radovi iz područja povijesti hrvatske glazbe dali inicijalne informacije o nekim glazbenicima i glazbenim znalcima dotad slabo poznatim široj kulturnoj javnosti, a potom i poticaj daljnjim istraživanjima. Ta su istraživanja dovela do novih otkrića, pa i brojnih nadopuna i/ili ispravaka njihovih navoda; od onih biografskih i bibliografskih do sumnji u postojanje nekih osoba uopće, primjerice S. Brugnolija.²⁸ Stoga danas, dakako, ti radovi ne mogu biti relevantnim glazbenohistoriografskim izvorima, ali čine dio korpusa koji

²⁶ Usp. Josip ANDREIS: *Povijest glazbe, knj. 4: Povijest hrvatske glazbe*, Liber — Mladost, Zagreb 1974, 43, 96; Lovro ŽUPANOVIĆ: *Stoljeća hrvatske glazbe*, Školska knjiga, Zagreb 1980, 28, 72, 90; Miho DEMOVIĆ: *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj republici od početka XI. do polovine XVII. stoljeća*, JAZU, Zagreb 1981, 58.

²⁷ Usp. Ennio STIPČEVIĆ: *Hrvatska glazba*, Školska knjiga 1997, 56-58 (Hektorović), 61, 107 (Pervaneo).

²⁸ O tome usp. Miho DEMOVIĆ: Dubrovački ranobarokni skladatelj Vincenzo Komnen (1590-1667), *Rad JAZU*, 1978, knj. 377, 334, bilješka 19. Ovdje dakako napominjem da su se tijekom 20. stoljeća istraživanja hrvatske glazbene renesanse intenzivirala i rezultirala većim brojem specijalističkih studija. Relevantnu bibliografiju radova objavio je Ennio Stipčević u svojoj knjizi *Hrvatska glazba*, 200-203.

ponajbolje svjedoči o dosezima i postignućima hrvatske glazbene historiografije u njezinim začecima, pa tako i o njezinim spoznajama dalmatinske glazbene renesanse.

PRILOG

Popis osoba i izvora

Izvori su napisani ispod imena kronološkim redom, tiskani a potom i rukopisni. Uz svaki izvor je u zagradi napisano ime osobe grafijom autorovom.

Babić (Babba), Benedikt

Ljubić: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, Vienna-Zara 1856; pretisak: Arnaldo Forni, Bologna 1974 (**Babich Benedetto di Ragusa**); Kukuljević Sakcinski: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Tiskom Narodne tiskare dra. Ljudevita Gaja, Zagreb 1858 (**Babić, Benko**); Kuhač: *Über die nationale Musik und ihre Bedeutung in der Weltmusik*, Osijek 1869 (**Babić, Benko**); Zoch — Mencin (ur.): *Hrvatska enciklopedija*, Osijek 1887; 1890 (**Babić, Benko**); Kuhač: *Građa za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Babić, Benko**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Babić, Benko**).

Balcilučić, Tomo (Franjo)²⁹

Kuhač: *Građa za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911; Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994.

Bogotić, Mihajlo

Kukuljević Sakcinski: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Tiskom Narodne tiskare dra. Ljudevita Gaja, Zagreb 1858 (**Bogotić, Mihalj**); Kuhač: *Über die nationale Musik und ihre Bedeutung in der Weltmusik*, Osijek 1869 (**Bogotić, Mijo**); Zoch — Mencin (ur.): *Hrvatska enciklopedija*, Osijek 1887, 1890 (**Bogotić, Mih.**); Kuhač: *Građa za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Bogotić, Mihalj**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Bogotić, Mihalj**).

Brugnoli, Secundo

Ljubić: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, Vienna-Zara 1856; pretisak: Arnaldo Forni, Bologna 1974 (**Brugnoli, Secondo di Ragusa**); Kukuljević Sakcinski: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Tiskom Narodne tiskare dra. Ljudevita Gaja, Zagreb 1858 (**Brunjolić, Sekondo**); Kuhač: *Über die nationale Musik und ihre Bedeutung in der Weltmusik*, Osijek 1869 (**Brunjolić**); Kuhač: *Glasbeno nastojanje Gajevih ilira*, Naklad. Knjižare Mučnjak-Senftlebenove, Zagreb 1885 (**Brunjolić, N.**); Kuhač: *Građa za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Brunjolić, Sekondo**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Brunjolić, Sekondo**).

²⁹ Napominjem da je Šime Ljubić u svojoj knjizi *Ogledalo književne poviesti Jugoslavjanske na podučavanje mladeži* (Riečki Emidija Mohovića Tiskarski Kamen. Zavod, Rijeka 1869) spomenuo ovog glazbenika, napisavši o njemu samo podatak da je u 16. stoljeću na Hvaru podučavao klerike glazbi (usp. sv. 2, 326). U Historijskom uvodu naveden je kao Franjo.

Gaudencije (Radoičić), Nikola

Ljubić: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, Vienna-Zara 1856; pretisak: Arnaldo Forni, Bologna 1974 (**Gaudenzio, Nicolò di Ragusa**); Kukuljević Sakcinski: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Tiskom Narodne tiskare dra. Ljudevita Gaja, Zagreb 1858 (**Radoičić /Gaudentius/ Nikola**); Kuhač: *Über die nationale Musik und ihre Bedeutung in der Weltmusik*, Osijek 1869 (**Radoičić /Gaudentius/ Nikola**); Zoch — Mencin (ur.): *Hrvatska enciklopedija*, Osijek 1887, 1890 (**Gaudenzio, Nikola**); Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Radoičić /Gaudentius/ Nikola**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Radoičić /Gaudentius/ Nikola**).

Hektorović, Petar

Kuhač: *Glasbeno nastojanje Gajevih ilira*, Naklad. Knjižare Mučnjak-Senflebenove, Zagreb 1885; Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911; Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994.

Koriolanović, Milica

Kukuljević Sakcinski: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Tiskom Narodne tiskare dra. Ljudevita Gaja, Zagreb 1858 (**Koriolanovićeve, Milica**); Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Koriolanović, Milica**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Koriolanovićeve, Milica**).

Marulić (Marula, Merula), Tarquinio

Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994.

Ohmučević Gargurić, Jelena

Kukuljević Sakcinski: *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Tiskom Narodne tiskare dra. Ljudevita Gaja, Zagreb 1858 (**Ohmučević Gargurić, Jelena**); Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Ohmučević**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Ohmučević Grgurić, Jelena**).

Pervaneo (Pervanić), Gabriele (Gavril)

Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Pervaneo, Gabriele**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Pervanić /Pervaneo/ Gavril**).

Šišgorić, Juraj

Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911; Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994.

Tamparizza, Gabriel

Ljubić: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia*, Vienna-Zara 1856; pretisak: Arnaldo Forni, Bologna 1974 (**Tamparizza, Gabriele di Ragusa**); Kuhač: *Über die nationale Musik und ihre Bedeutung in der Weltmusik*, Osijek 1869 (**Temparica**); Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911 (**Tamparica, Gabriel**); Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Tamparica, Gavriilo**).

Voda, Ivan

Kuhač: *Grada za Biografsko-muzikografski slovník*, 1862-1911; Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994.

Zadranin Antun (»Anton von Zara«)

Kuhač: *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994.

Zuzorić, Cvjeta

Kuhač: *Glasbeno nastojanje Gajevih ilira*, Naklad. Knjižare Mučnjak-Senftlebenove, Zagreb 1885 (**Zuzorić, Cvjeta**); *Historijski uvod*, 1893; tiskom objavljeno 1994 (**Zuzorić, Cvjeta /Flora/**).

*Summary***WHAT DID 19TH CENTURY CROATIAN MUSIC HISTORIOGRAPHY KNOW ABOUT THE RENAISSANCE MUSIC IN DUBROVNIK AND DALMATIA?**

The analysis of Šime Ljubić's (1822-1896), Ivan Kukuljević Sakcinski's (1816-1889), Ivan Zoch's (1843-1921) and Josip Mencin's (1856-1900) relevant sources, as well as of Franjo Kuhač's (1834-1911) published and unpublished works in the field of Croatian music history, displays that their knowledge about the Renaissance music in Dubrovnik and Dalmatia was mainly poor, imprecise, and sometimes inaccurate. Though these music-historiographical sources are without a significant practical value at the present moment, they were at the time both the first to give any information on certain musicians of the Renaissance period in Dubrovnik and Dalmatia and to initiate further research, which led to many new insights and/or corrections presented in the article. Being a part of the corpus of works on Croatian music history today, these sources represent a historical testimony to the state of the beginnings of music historiography in Croatia, including knowledge of the Dalmatian music Renaissance.

